

Dr. H. Tuma: Triglavska skupina

(Konec.)

Druga pot za pešce je vedla od Sv. Ivana ob jezeru, čez planino Ukaneč, po strmi steni Komarče⁴⁰ do Črnega jezera, na planino »Pri Beli Skali« nad 1360 m in dalje na Jezera. Turistski se je ta pot čez Komarčo jela rabiti šele v 19. stoletju. A črede so se mogle goniti na planino le čez Fužinske planine po grapi Suhi, planini »Pri Jezeru« čez planino Viševnika in po Dolu, pod Studorjem na planino »Pri Beli Skali«. Ta pot je morala biti sploh edina gospodarska iz Bohinja na Fužinske planine in one Zajezeram; kajti poti čez Hribarice, čez Štapce in čez Komarčo so bile vsaj izprva prestrme celo za drobnico, dočim je šla pot od planine Pri Jezeru čez Viševnik v dolino Zajezeram ves čas po pašnih tleh. Pot preko Male Savice »Po Ozkem«, t. j. iz Ukanca naravnost na Komno, je služila pač le planinam Govnjači, Na Kraju, po starem Luža, Razorju in Komni ali Pod Kalom. — Čez Komarčo se je vračal iz doline Zajezeram' naš prvi alpinist France Kadilnik, tako tudi piše.

Iz Velega Polja vede steza čez usedlino Dovške Vratice 1979 m in čez sedlo Konjske Planine (Krmassattel) 2020 m v dolino Krma. Iz Velega Polja na zapad gre Velska dolina, nad njo severni obronek Spodnje Ledine, še danes precej zeleni pašniki s prehodom na Gornje Ledine, kjer ob robu stoji Aleksandrova koča 2404 m. Južni kot pod Triglavom, to so Prodi,⁴¹ tvorita Mali Triglav 2725 m in Noga, ki zavije od glavnega vrha proti jugu, t. j. z viškom v Rjavcu 2568 m, v zatrepu tik pod vrhom Triglavski Kot. Iz Kota vede strma steza »Čez Nogo«, kakor govore Trentarji, ali »Čez Sedlo«, kakor pravijo Bohinjci, ali geografično Triglavsko Škrbino ali kakor jo je dr. Kugy krstil po svojem: Flitscher Scharte, na Triglavske Pode,⁴² t. j. Triglavska Planja in Peski. Tudi Podi so morali biti zadavna kozji pašniki. Slovenski pastirji so torej že tisoč let in več poznali pristop do Podov in do Triglava. Lovci pa so prehajali »Čez Nogo« iz Trente v Triglavske Pode in obratno.

Prva alpinistična pot je torej šla iz Boh. Bistrice med Ščavnico 856 m in Rudnico 943 m na Srednjo vas, odtod po klinu Tugaje skozi gozd Lom⁴³ pod Uzkovnico in po gori opisani poti do pod Mali Triglav.

Po tej poti ali oni vzporedni iz Stare Fužine čez Voje so vodili bohinjski pastirji prve turiste do sedla vzhodno pod Malim Triglavom in škrbino, po starem »Čez Štapce«, in skozi sedlo Kredarice na veliko snežišče na sever Triglava ter na takrat rezasti greben, po katerem se je izprva moglo, mestoma le v ježi, na zadnji vrh, pozneje pa pod skalnato zagato južne stene Malega Triglava in na greben.

Še zložnejša, zato pa daljša dvojna pot vede iz Blejskega Kota čez Gorje v vas Krnico, na planoto Pokljuka ali pa po dolini Radovne v dolino Krme. Pokljuka je pravzaprav ime le za severno-vzhodni del širne planote pod Debelo Pečjo, kjer je na robu selišče, par hiš »Na Pokljuki«. Zanimiv je pristop iz Krnice skozi Pokljuko. Skoro pod vasjo zavije zaznamovana steza v temno, sópotu podobno debro Ribšice. Svežilna je hoja med temnimi stenami, a naenkrat se zdi, da je konec dola in noga ne ve kam. Steza se zarije na desno kar naravnost v steno in šele, ko pod njo stojiš, se ti odpre, nalik predoru, morda najznamenitejše okno v naših Alpah. Skladovi labore⁴⁴ so izverženi nad teboj, da tvorijo obok z odprtino v gorenjem robu, skozi katero stopiš na svetlo zelenje. Kontrast je posebno velik, če si hodil po dolinskem debru v jutranjem mraku, izstopivšemu iz okna ti pa zasije prvo jutranje solnce v lice. Pokljuka je po mojem uprav ime za zverženo okno ob prestopu iz debra na planoto. Iz vasi Krnica je bil že davno kolovoz skozi gozd do Kranjske doline čez Medvedovo konto na veliko planino Javornik, pod široko konto Ljupski Razor na Rudno Polje ter med Mišovcem 1483 m in Robom 1800 m čez Krasce na planino Konjščico. Sedaj je iz Gorij v navedeni smeri izpeljana dvojna vozna cesta na obeh obronkih Ribšice južno do Rudnega Polja in Mrzlega Studenca. Raz planoto Pokljuko vede proti Triglavu vse polno varijant.

Iz vasi Krnica po dolini Radovne pelje dobra vozna pot do izvira, od koder se preokrene na jugozapad proti Triglavu.

Sredi doline Krme ob 892 m je stara Zapska planina. Ime je po vasi Zasip pod Humom (Vrh Vintgarja). Krma je bila od nekdanj bogata na divjačini; radi tega je ena prvih lovskih koč bila postavljena ob 945 m, sedaj kraljeva lovska koča. Konec doline čez precej strm brežič Pleše se pride na Vrtačo 1370 m med Malim Dražkim vrhom na jug in Malim Pršivcem 1993 m na sever, 2056 m je Veliki Pršivec. Zatrep doline Krme tvori strma stena pod Pršivcema na levem bregu in razriti lovti⁴⁵ Velikega Vrha 1960 m in Malega Dražkega 2132 m na desnem. Iz Vrtače pelje pot na Polje, lepa konta pod Virnarjem 2225 m, od tod na planino Gorenja Krma 1725 m. — Ime Krma znači pač pomol pod Triglavom proti dolini do Stene. Pleteršnikov slovar ima krma — zadnji del ladje. V naših Alpah imamo tudi lastno ime Krmól, der Felsvorsprung, Pleteršnik ima krmulja v enakem pomenu. Ime Srenjska Krm (fem.) do-

bimo tudi za konto pod Malim Dražkim vrhom; starejši lovci pa ime rabijo za vrh sam. — Górenja planina Krma je last enega samega posestnika iz Zaspa p. d. »Pri Trseglavu«. Obsega preko 40 ha prostora in je danes v najemu kraljevega lova. Iz Gorenje Krme vede stara pastirska pot vzhodno od Vinarja čez Dovško Vratice 1979 m in severozahodno čez Konjsko planino. Ime »Sedlo Krma« (»Krmasattel«) 2020 m je le turistiško; staro, torej pravo ime za pašnik na sever in jug sedla je Konjska planina; tedaj: Sedlo v Konjski planini.

Po tem imenu smemo sklepati, da je planinska rast segala pred stoletji mnogo višje na vrhove kakor danes, obenem pa tudi, da je Bohinj imel precej razvito konjerejo, ker so konji služili nele za tovorjenje železne rude čez škrbino Bače v Podbrdu na Goriškem in v Italijo, ampak so bili planinski konji tudi iskano trgovsko blago v Italiji. Saj je enako bila konjereja razvita v Goriških Alpah.

Proti severu iz Gorenje Krme vede pot na sedlo Kredarice med vrhom Kredarice 2541 m in Malim Triglavom 2723 m. V kotu pod Kredarico in Malim Triglavom je prostorna Snežna Konta. Nad njo, od Malega Triglava kakor klin, je (Triglavski) Vogel ali Vrh Snežne Konte brez kote. Med (Triglavskim) Voglom in tik ob pobočju Malega Triglava vede turistiška pot naravnost iz Kredarice na Aleksandrov Dom čez škrbino, po starem Čez Štapce, turistiški takozvana »Triglavska Vrata« (»Triglavtor«). Kredarica je starodavno ime, ki ga srečavamo večkrat po Julijskih Alpah in pomeni mužav svet svetle ilovice; glej: Kredarice nad Lipanjsko planino 1893 m, v Kredu pod Raškovcem, Kreda vrh 2023 m nad Dednim Poljem in vas Kred v Kobariškem Kotu.

Pristopi na Triglav od severa gredó od Mojstrane, ki je bila še do nedavna prav pastirska vas. Naši sedanji turisti radi sodijo kraje po današnjem kulturnem stanju. Cementna tovarna v Mojstrani s svojim prahom res prav nič ne spominja na staro ovčarsko Mójstrano. Ime Mojstrana pa more biti kakor Mójstrovka nad Kranjsko Goro po nemških mojstrih - obrtnikih, ki jih je naselila Bamberška gosposka. A še pričetkom 19. stoletja so bili v dolini Kota in Vrat pragozdovi; gospodarili so po njih ter naprej čez Križke Pode medvedje in volkovi. V Vratih je zadnjega medveda ustrétil stari Gregor Rabič, v Kontah nad Belim Potokom v Trenči l. 1871. pa stari Špik, kateremu je medved odtrgal čeljusti. Trentarski in mojstranski pastirji, ki so pasli po Križkih Podih, Trentarskih in Kranjskih, so imeli marsikateri boj z volkovi, ki so jim trgali drobnico.

Pristopi na Triglav so torej izpočetka bili kakor pòvsod le pastirske in lovske steze. Ena pot je šla po dolini Kot na Pekel med Vrbanovimi Špicami in Rjavino; vrh Pekla stoji sedaj Staničeva koča. Ondi še sedaj pasejo ovce do vrha Kredarice. Prostórni, kón-tasti svet proti Triglavu in Kredarici se imenuje Kotel; iz tega se

preide na Triglavsko snežišče ter čez njegov vzhodni rob na sedlo Kredarice, kjer sedaj stoji Triglavski Dom.

Do zgradbe Staničeve koč (prej »Deschmannhaus«) ni bilo nikakega nadelanega pristopa od severne strani na zadnji vrh Triglava. Ko sem bil l. 1887. prvokrat na Triglavu, sem lezel z Velikega Triglava pred škrbino, ki vede v Aleksandrov Dom, na levo naravnost dol na snežišče. V zgodnjem poletju, dokler se sneg drži pečine, je ta pot celo lažja od današnje nadelane po robu Malega Triglava; v poznejših poletnih mesecih pa se med snegom in steno odpira velika poč,⁴⁶ da ni mogoče čeznjo. Ko je Nemško-avstrijsko alpsko društvo zgradilo prvo večjo zidano koč pod Triglavom (Dežmanovo 2232 m), je šele izpeljalo dobro hodno pot pod Ržem (Režjo) 2441 m na sedlo Kredarice 2515 m in po robu Malega Triglava na vrh. — Najkrajša in najlažje pristopna pot iz Mojstrane je še danes skozi Kot in na Staničevo koč, priporočljiva posebno dol gredé.

Pač najlepša, lahko pristopna in danes tudi najbolj hojena je pot po dolini Bistrice (Vrata), mimo slapa Peričnika, čez Turkovo planino na Aljažev Dom. Odtod je izpeljalo Nemško-Avstrijsko alpsko društvo pot skozi Plaziče, v kotu Bistrice, in Poljanico pod Glavo 2316 m, čez Pr a g k Dežmanovi (Staničevi) koči.

Pr a g ni bil prehodan, preden niso zabili klinov v steno. Lovci so se preplezali na levo nad njo, dasi bi naši sedanji plezalci steno tudi tod čez zmogli.

Ko je Slovensko Planinsko Društvo postavilo Triglavski Dom, je otvorilo še drugo vzporedno pot čez Kozjo Dnino pod Cmirom in Begunjščico, tekmovaje z nemškim prehodom čez Pr a g, sedaj zvano T o m i n š k o v o p o t. Odtod je zaznamovalo novo pot iznad Praga čez (Triglavski) kotel na sedlo Kredarice.

Starodaven prehod je iz doline Vrat čez L u k n j o v Trento. Dokler je bilo bogato pastirsko življenje tokraj in onkraj Luknje, so lovci in pastirji to pot pogostoma hodili. Iz Vrat gre pot ob vznožju Stenarja čez Bukovo planino na Luknjo, od tod po robu 2360 m — 2380 m, Plemenice, ki je zadnji rob Triglavske stene, na visoko planoto zahodno pod vrhom Triglava, imenovano Planja. — Tudi to pot so otvorili nemški turisti in jo še danes celo naši slovenski turisti imenujejo po nemškem turistu Bambergu. Trentarski pastirji pa so jo že zadavna poznali. Zagnali so od Luknje gor ovce za pleme, od tod ime za strme pašnike ob robu: Plemenice. Ime poti je torej pravo edino le »Čez Plemenice«. Pasli so ob robu Plemenic do pod konec Zelenic in Stene.

Dr. Kugyjeva zasluga je tudi turistiški p r i s t o p i z T r e n t s k e s t r a n i. Trentski pastirji in lovci so gotovo že davno poznali različne pristope iz Trente na prostorne Triglavske Pode, t. j. planoto zahodno pod vrhom, gorenji severni del: Planja, nižji južni: Peski.

Saj starejši pastirji trdijo, da je bila cela planota »Za Planjo« enkrat zelen pašnik. Od tod pač tudi sled pravljice o Zlatorogu!

Od Luknje dol na obe strani sta strmi grapi Korita, ena v smeri v Trento do 997 m na Planjo v Zadnjici, druga v dolino Vrata do Plazičev. Na obeh bregovih trentskih Korit vede steza iz Zadnjice na sedlo Luknja, pod Pihavcem na desnem bregu grape čez planino Za Javor, na levem Čez Ruše. Pot pod Pihavcem gre po zelenih pašnikih, pred 50 leti, kakor celo severno pobočje Pihavca, prav pokrito z očnicami (planikami). S poti »Čez Ruše« pa krene približno sredi pastirska, sedaj komaj vidna pot na desno v bok med travnatim ruševjem približno v eni uri do nekdanjega tamarja »Pri Bajti«. Od tod gori po Šiji svet postane strmejši, do pod rob Zelenic z viškom 2468 m. Pod njo na desno vede lovska steza Čez Skok do Doliča, na levo pod Zelenice proti Plemenicam na sneženo »Za Planjo«, katero je dr. Kugy docela samovoljno in neorganično krstil za Flitscher Schnee. Naši turisti so pa to izpačenko prevedli v Bovški Sneg. Ako slovenski govorimo, moramo torej pot opisati: Iz Zadnjiške Planje ob 997 m po levem bregu Korit Čez Ruše približno sredi pota na Luknjo na desno v bok po zelenih strmih pašnikih do »Pri Bajti«, čez Skok pod Zelenice in na levo pod robom na Za Planjo, iz nje pod južnozpadnim robom Triglava, to je prava dr. Kugyjeva pot na vrh.

Kojec⁴⁷ (piramida) Triglava je torej nasajen na planote: Za Planjo, Zeleni Sneg ali tudi Zeleni Plaz in Prodi. Iz Triglavskih Podov vede pot v Prode Čez Nogo, katero škrbino je dr. Kugy krstil po svoje Flitscher Scharte. Zemljepisno prav bi bilo le Triglavška Škrbina, ker je edina škrbina ob Triglavu; domače ime za divje lovce pa je bilo od nekdanj Čez Nogo, t. j. greben južno od vrha proti Velski dolini z viškom Rjavec 2588 m, prava noga, kakor Nogé pod Pelcem.

Druga strmejša in zamudnejša pot gre iz Zadnjiške Planje 977 m čez Komar, do pod Steno 2122 m. Od tod na levo Čez Skok in pod robom Zelenic na Za Planjo ali pa dalje pod glavama 2316 m in 2429 m na Kugyjevo pot ali pa čez sedlo Šmarjetne Glave 2358 m na Gornje Ledine in odtod na Aleksandrov Dom in na Mali Triglav.

Nebrzdana energija alpinistov je iskala seveda tudi prehoda čez severno steno Triglava med 2316 m, t. j. Glavo pod Triglavom, do Vrh Plemenic 2380 m. Severna stena je razčlenjena po treh grapah, ena izpod ledenika, druga pod plečami⁴⁸ severnega roba Triglava in tretja v smeri do Vrh Plemenic. Srednjo grapo imenujejo naši plezalci Črni Graben.

Jože Čop in dr. Stanko Tomišek sta l. 1927 preplezala steno od zadnjega grabna gor ter tako zvezala Vrata čez steno z vrhom Plemenic. (»Plan. Vestnik« 1927, str. 231. Uredn.). Iz Triglavskega

Kota od juga in iz Za Planje po zapadni steni naravnost na veliki vrh Triglava sta preplezala Edo Držaj in Mira Debelak - Pibernikova poleti l. 1927. Poskus, dobiti prehod po srednji steni ob levem bregu Črnega Grabna sta plačala Pibernikova in Držaj z znano nezgodo. (>Plan. Vestnik« 1927, str. 169 i. sl. 189. U r e d n.)

Prvo zimsko turo na Triglav je izvršil dr. Kugy s Trentarji. Moj prvi poskus l. 1909. me je vedel skozi Kot le do Pekla, kjer je silen orkan preprečil nadaljnjo pot. Ravno nad Skalo je veter rjovel tako močno, da se vodnik Špik, ki je poskušal kljub vetru naprej, niti ni mogel obdržati sključen na vseh štirih na tleh ter je moral ob cepinu, zasajenem v zbiti sneg, plezati zadenjski nazaj do pod Skalo.

Od južne strani je priplezal pozimi v vseh mesecih duhovnik Fran Setničar, katerega imenuje urednik Pl. Vestnika enega najdrznejših turistov, jaz še dostavljam: pa najskromnejših. (>Plan. Vestnik« 1913, str. 136. — U r e d n.)

Odkar se je razvilo s m u č a r s t v o , zimski pristopi na Triglav ob količkaj ugodnih snežnih razmerah niso več pretežki. Treba pa je poznati sneg in vreme, poznati svoje orodje in svoje moči. Sneg še često omogoči pristope, ki so v poznem poletju neizvedljivi, često pa tvori zavratno in pogubno oviro.

Terminologične opazke.

⁴⁰ Komarča, po goriškem ostrv, obsekana veja z roglji, da služi za natikanje in sušenje sena, za silo tudi za lestev. Ker so na pečino naslanjali komarčo, da so lažje prelezli, so jeli za celo pot rabiti »Čez Komarčo« k Zajezeram.

⁴¹ Prod = Gerölle in Geschiebe; oboje, prod v gori in prod v reki, temeljni pojem: bewegliches Gestein. Pradina, Geschiebebank, kakor peščina Sandbank, in pečina Felswand; prodišče, Geröll, Geschiebefeld. Prod v planinah je iz grušča, t. j. razbito kamenje, gruščič, drobno gruh debelo; krušje, kršje = Trümmergestein.

Ko moramo ločiti Gerölle od Geschiebe, bi za prvo rabil gorski prod, za drugo pa rečni prod. Pri prodéh v Alpah mislim na gibljivost kamenja, pri grušču na razbitost, prod je le kolektivno, grušč tudi specifično. Izmit oglajen grušč v vodi je gomoljasto okroglo kamenje, spljake so ploščice iz škrljaste kamenine.

Trümmerfeld, Trümmerhaufen je griza, ne iz nemškega Gries, ampak nasprotno. (Griza, bolezen v trebuhu od grizti.) Nemški filolog Kluge primerja: Gries = Sandkorn z ital. greto, steiniger Strand des Ufers, in francosko grès Sandstein, grèle Hagel in slovensko gruda, vsemu pa je temeljni pojem grizti — bröckeln. Filologom in zgodovinarjem dela preglavice lastno ime Gries, ki sega od Dunaja pa do Švice; je pa, mislim, enostavno: slovensko Griže = Trümmerfeld.

⁴² Pod — Križki Podi, Kaninski Podi, Triglavski Podi, visoka planota nanizanih planj in kont. Istega pomena je tudi tirolsko-bavarsko lastno ime Boden, pač tudi prevzeto od prvotnih slovenskih pastirjev. Pod je čista vseslovenska beseda; prešla je tudi v madjarščino pad in rumunščino pod.

⁴³ Lom tudi Lim, ter potoki Lómarica, Limarica. V Loméh često lastno ime kakor nemško Im Bruch, kjer je skalovje prepokano in premetano, navadno vlažna in dobra gozdna tla. V ladinščini lama = usedla zemlja, kjer se nabira voda. Canal Leme v Istriji in dr.

⁴⁴ labora Nagelfluh, zdrobljeno, v skaló zmečkano kamenje, dočim labrje, razpadlo, razkrojeno kamenje ali skalovje. Tudi lastno ime Lábrje nad Komno, za razdejani greben vrha.

⁴⁵ lovt = steiler Abfall; prepad = Absturz des Berges, brezno = Abgrund; skok = Absatz, Steilstufe, skočiči = Kaskade.

⁴⁶ poč = Kluft im Eis und Fels; poklina = Riss, splošno, dočim špranja = Spalte im Berg; prim. Prednja Špranja = Bärenlahnscharte, Zadnja Špranja = Mosesscharte, Špranja pod Mišeljiskim Vrhom. Krajna poč = Randspalte, rež = klaffender Riss, rega = rissiger Streifen, regast sneg; zev = offener Rachen, žrelo = Racheneingang.

⁴⁷ kojica = pyramidenförmige, aus Brettern zusammengesetzte Nothütte. Kojica (Pyramidenberg), gora 1312 m med Bačo in Idrijo. Kojec = prazen koruzni klas, pravzaprav Pyramide, kakor stožec = Kegel.

⁴⁸ pleče = Schulter, večkrat lastno ime. Dr. Kugy je prikladno imenoval Triglavschulter = Triglavsko Pleče bok ob 2484 m in Poliško Pleče = Montaschschulter 2477 m. Ime Pletschen gre do Savoje. Ime rama = Achsel se ne nahaja nikjer kot lastno ime, mišljeno je torej célo pletje lakta s prsnim košem = das Geflecht, dočim je Achsel le kost nad laktom. Nemški Arm, slov. rame in lat. umerus, so filologično identični.

Jos. Wester: Pred 100 leti na Triglavu (Rosthorn)

(Dalje.)

Vendar smo kmalu dospeli na boljšo pot, obrnivši se proti jugu; a to ni trajalo dolgo, pa smo zopet prišli pod navpično steno, ki smo jo morali spričo previsnih skal prelesti, ven nad globino sklonjeni. Jedva smo to težavno mesto odpravili, kar se nam pokaže drugo, še težavnejše. Bil je to divji prepad, grozna poč, preko katere je bilo treba priti. Toda ker nam je bil cilj vedno bliže, nismo mesta resneje preiskovali, temveč smo se pogumno čez pognali; sicer bi nas bilo presojanje nevarnosti utegnilo oplašiti. Takih le za izurjenega planinca prestopnih mest je bilo še več. Vsega skupaj smo lezli pet in pol ure, da smo prišli na vrh Malega Triglava (Mali Terglou). Prav zares se mora hoja do tu označiti za naporno in nevarno; potnik ne sme biti vrtoglav, mora si ohraniti hladno kri in izrabiti dokaj moči.

Najtežavnejše nas pa je šele čakalo: šli smo nekaj korakov navzdol, obrnivši se v smeri proti jugozapadu, kar se znajdemo na ostrem grebenu, širokem 12—15 palcev;²¹ na obeh straneh ob njem pa navpični prepadi. Po tem ostrem slemenu je bilo treba iti, kar ni manj nevarno kakor naporno. Pa tudi za to smo se naglo odločili. Povsem prhlo, razpokano skalovje je še bolj oteževalo hojo po tej

²¹ Palec (Zoll), ok. 26 mm, torej 30 do 40 cm.

rezi, zakaj nele, da je površje hrapavo in neravno, temveč tudi ne nudi nikake varne opore, ker je tako rahlo in prhko, da se kar pod roko kruši, če se ga oprimeš. Rajši smo lezli po tej rezi, kakor da bi jo jezdili, pač ker se tako hitreje naprej pride in je manj naporno; ker si v tem položaju naprej sklonjen, so oči bližje tlom in se ti je radi tega manj bati vrtoglavice. Sploh pa se čuvaj, na takih opasnih mestih gledati v globočino. Naši vodniki so nas tudi svarili, naj nikar ne prožimo kamenja, ki nam je bilo na poti, razen če je neobhodno potrebno; dejali so: »Kamenje vleče človeka za seboj.« In res se ti zbuja jako zoprni občutek, če se kamenje proži v nedogledni prepadi in v njem izginja; temu se tu ne moreš izogniti, če še tako paziš. Le v prvih trenutkih slišiš hrušč in šele po daljšem premoru začuješ votlo bobnenje iz globine. To nehote prevzame celo najhladnokrvnejšega človeka.

Ta pot, ki k sreči ni daljša ko 15 do 20 sežnjev,²² nudi toliko strahote, da je dvema krepkima pastirjema iz naše družbe ob pogledu na ta prelaz upadel pogum: zapustila sta nas in se vrnila. Ta ostri greben se sicer kmalu razširi, a se, ko nekaj časa po njem lezemo, zopet zoži in se končno izgubi v rušljivo skalnato rez, široko 12 do 15 palcev. Tod se pride do najslabšega in najopasnejšega mesta vse te hoje. Vodnik, tik za varovancem se plazeč, venomer pri-tajeno pozivlje: »Le korásho! naprej!«²³ (Nur Muth! Vorwärts!), da mu s tem daje poguma.

Omenjeno mesto je skoraj navpična stena, ki se ti kar nena-doma pojavi na poti in je treba s te ozke rezi nanjo splezati. Polahno in oprezno, s pogledom uprtim le na mesto, kamor noga stopi, se zravnaj pokonci in se poskušaj, oprijemaje se z rokami in nogami na pomolih te stene, polagoma vzpeti in doseči gornjo ploskev. Na tej malone navpični steni, ki je nad globokim severnim prepadom ven moleča pečina, visiš skoraj prosto v zraku, pod teboj pa pregrozna globina! Da to nevarnost premagaš, ti je treba zares precejšnje ne-ustrašenosti! Toda le nekaj stopinj više, pa je pogumni plezalec na širokem hrbtu te pečine, od koder dospe v malo minutah na vrh Velikega Triglava (Velki Terglou), na cilj svojih željâ.

Nesporno je proga med vrhovoma Malega in Velikega Triglava najtežavnejša in najnevarnejša na vsej hoji. Kdor bi na poti do vrha Malega Triglava le malce okleval, naj nikar ne hodi dalje! Sicer bi se po neuspešnem prizadevanju itak moral obrniti, ne da bi prišel na cilj.

Vrh Velikega Triglava, ki meri 2 do 3 sežnje v širino in 12 do 15²⁴ v daljavo, je ozek, močno izbokel hrbet, ki se vleče od severo-

²² Seženj (Klafter) = ok. 190 cm, torej 30 do 40 m.

²³ Tudi v izvirniku slov. besedilo, pisano v bohoričici.

²⁴ Ok. 4–5 m, odn. ok. 24–30 m.

vzhoda proti jugozapadu; krog in krog ga obdajajo strašni prepadi. Na hrbtu samem sta dve vzpetini: severovzhodna je višja; na njej se dviga iz kamenja zložen kvadrat, na katerem je stala Bosijeva piramida.²⁵ Sredi tega kvadrata se vidi kamen, v katerem je razen križa vklesano ime Bosio. Ta kos vrha je deloma brez snega, pokriva ga prosto ležeče kamenje. Druga vzpetina, malo manjša, ki jo s prvo veže sedelce, je vsa pokrita z zmrzlim snegom; izpod snega je molél Bosijev jekleni vremenski drog (Wetterstange). Bil je še povsem svetel, brez sledu oksidacije (rje), proti severu zapognjen v pravem kotu. Ko so ga naši vodniki hoteli poravnati, se je razkrhnil.

Ne v oriktognostičnem²⁶ ne v geognostičnem oziru ne nudi vrh Triglava nič posebnega, tembolj pa more s tega mesta geolog razmotrivati vso alpsko tvorbo, ki se mu jasno razgrinja pred očmi. Kamenina, ki iz nje Triglav sestoji, je alpski apnenec, nêka tvorba, ki je najodličnejši geognosti še niso mogli zanesljivo uvrstiti. Množica skalnih drobcev, ki pokrivajo vrh, je, kakor se zdi, bolj posledica razpoklega pečevja, ki tako rado razpada in prepereva, kakor pa posledica strel, ki jim jih često pripisujejo. Vsaj našli nismo nobenega sledu razdrobitve (po streli); ti kosi so vsi prevlečeni z modrosivo skorjo.²⁷ Že od Triglavskih Vrat sem je prenehalo malone vsako animalsko in vegetabilsko življenje, le najnižje rastlinske oblike so se v tej višini pojavljale. Siv alpski apnenec, menjajoč se s snegom, je vse, kar more oko v tej puščobi zagledati. Vzduh je bil veder in povsem čist, kakor se zadene le malokdaj na takih višinah; nobena meglica, noben vetrič ni kalil jasne slike, le pohleven jug nam je pihljaj naproti. Razgalil sem si vrat, zakaj ozračje je bilo milo, in tako sem stal na tej vzvišeni točki. Če bi se ne bile noge navzele mraza iz snega, bi nas nič drugega ne spominjalo, da stojimo na silno visokem stališču.

Naši ljudje so si dajali opravka s tem, da so prižigali signalne kepe dimnice in da so iskali steklenico, v kateri so baje na listkih napisana imena prejšnjih Triglavskih posetnikov Dežmana, Sieberja, Pfeifferja in Bosija,²⁸ mi pa smo uživali neskončni, vse pričakovanje prekašajoči razgled.

(Dalje prih.)

---

²⁵ Bosio je bil dal postaviti iz kamenja piramido kot oporišče za trigonometrično merjenje s teodolitom.

²⁶ Oriktognozija = mineralogija, rudnicznanstvo.

²⁷ Apnenec pač nahukne, a ta nahuklina ne dela posebne vrhnje plasti ali skorje (K r u s t e, Rosth.) — W.

²⁸ Gl. Rožen, Prvi hribolazci na Triglavu... str. 21.

Dr. Jaka: Ob dvajsetletnici Vilfanove koč na Begunjščici

Dvajset let planinske koč v kraljestvu najbohotnejše razvite planinske flore, v raju jegličev vseh vrst, vseh vrst košarnic, lilij in očnic, tam, kjer se skriva svojih deset eksemplarjev violae cornutae! Graditi se je začela koč v poletju 1907 in je bila izročena prometu l. 1908. Slovesna otvoritev se je zavlekla do 25. VII. 1909, ko jo je blagoslovil tedanji begunjski župnik Jakob Kleindienst in je v megli in dežju govoril slavnostne otvoritvene besede graditelj dr. Janko Vilfan. Dvajset let je ležala na mizi tudi ista planinska knjiga; do jubileja se je napolnila s pesniškimi izlivi nepoetov, s šalami, z zbadljivkami in razposajenimi neslanostmi. Ustna poročila pripovedujejo, da je stala koč brez inventarja 3000 K.

Ob jubileju potrebujeta koč in knjiga svojega kronista. Knjiga pojde s svojimi bolj ali manj dragocenimi avtogrami v društveni arhiv, koč pa bo podružnica v Radovljici popravila toliko, da vzdrži še nekaj let, ko bo iztuhtal prijatelj Vurnik originalen načrt za novo stavbo, članstvo pa zbralo potrebne svote.

Obisk koč je bil odvisen od vremena, oskrbnika in zunanjih dogodkov, ki se zrealijo v knjigi z najrazličnejšimi opazkami v prozi in poeziji; zlasti vojna ni šla mimo brez sledu. Obisk izkazuje knjiga sledeč: leta 1908. 236, 1909. 337, 1910. 116, 1911. 255, 1912. 233, 1914. 109, 1915. 52, 1916. 44, 1917. 51, 1918. 44, 1919. 303, 1920. 389, 1921. 313, 1922. 275, 1923. 434, 1924. 507, 1925. 506, 1926. 600, 1927. 643.

Skupno je tedaj 5630 v knjigo vpisanih turistov.

Prvi dve leti je k razmeroma visokemu številu pripomogla radovednost. Iz spominske knjige jasno odseva zadovoljstvo z novo postojanko. Temu je dal lepega izraza in pošteno priznanje dr. Vilfanu takrat tudi literarno plodoviti dr. Alojzij Kokalj s sledečimi verzi

(20. IX. 1908):

Primerno svoji širši masi
prilezli v koč smo počasi,
telesu dali tu krepčila
v podobi krepkega kosila.

Nato od krasnega razgleda,
od bajne te Gorenjske, Bleda
prevzeti, krepko dom svoj mili
in kučegazdo smo hvalili:

»Res, Janko, dobro si napravil,
ko koč semkaj si postavil;
tu cele tedne bi ostali,
ker koč gospodarja hvali.«

Tem verzom je nekdo pripisal: »Fajn!«

Zadovoljni pa so bili tudi Nemci: »Dem Herrn Dr. Vilfan für die Erbauung dieser Schutzhütte ein dreifaches Hoch!« (Ltd., Käte, Alfred, Willy Grundner, 29. VII. 1908.)

Begunjščica ni gora za plezalne bravure. Naši plezalci v knjigi tedaj niso zastopani, razven pok. Vladimirja Topolovca (8. VII. 1923) in Jože Čopa. Ni treba za Begunjščico korajže, pač pa izven markiranih potov veliko opreznosti radi zelo strmih travnatih pobočij, iz katerih gledajo najpriljubljenejša selišča očnic — slabo zagvozdene skale. Tako mora beležiti kronika v teh letih smrtno nesrečo Ivana Korbarja dne 18. VII. 1916. na objektivno nenevarnem mestu; mila zima 1924/25 pa je speljala v gorsko okrilje Ivana Pezdiča, a ga objela tik pod vrhom s svojim ledenim dihom za vedno. Spominska knjiga prvega slučaja ne beleži, v drugem pa je razvidno, da se je mudila v koči rešilna ekspedicija v času od 29. XII. 1924. do 4. I. 1925.

Begunjščica je gora za turiste in lovce, ki v gostem smrečju, tihih livadah in cvetočih pobočjih iščejo svojega miru in notranjih doživetij. Ni čuda, če jo je rad posečal tudi dr. Ivan Tavčar. Knjiga beleži njegov poset dvakrat. Dne 31. VII. 1910. se je na vrhu Begunjščice — tako pravi ustno izročilo dr. Fr. Pavlina — proglasil za krotitelja velegora in se z isto opazko vpisal v spominski knjigi. Njegovi prijatelji, s katerimi je zahajal v visoki starosti na planine, so mu ob šestdesetletnici poklonili njegovo povečano sliko z vrha Begunjščice z gravuro njegovih lastnih besed: »V tem slovesnem trenutku se proglašam krotiteljem velegora!« Njegov lastnoročni podpis beleži knjiga še 14. VII. 1912. Njemu sledi daljša vrsta planinskih in drugih literatov. Prvo mesto med njimi zavzema dr. I. C. Oblak (30. VII. 1913, 31. VIII. 1914, 14. VIII. 1921, 11. VII., 30. VII. in 30. IX. 1923, 25. VIII. 1924, 28. VI. 1925 in 2. VII. 1927). Sledijo še sledeči avtogrami: Fr. Levec (19. VII. 1908, 23. IV. 1910), Vit. Feod. Jelenc (24. VII. 1909), Rud. Badiura (26. VII. 1908, 25. VII. 1909 in 27. VI. 1920), dr. Gizela Tarczay (1. VIII. 1925) pa je posvetila očnicam na Begunjščici pesem v svoji zbirki.*

Zastopana je naša drama po Pavlu Golii (22. VII. 1920), Jakobu Špicarju nešteto krat, opera po Svetozarju Banovcu (1. VIII. 1920), glasba po Dani Koblerjevi (22. — 23. VIII. 1908, 10. VII. 1912), no, in balet po Rut Vavpotičevi (31. VII. 1922).

Juriste vodita dr. Janko Babnik (11. VII. 1920 in 10. VII. 1921) in dr. Oton Papež (10. VII. 1921). Za njima pride dolga vrsta odvetnikov in sodnikov.

Politiki so potrebni okrepčila po težkih bojih: Dr. Karol Triller (27. VIII. 1909, 31. VII. 1910), dr. Dinko Puc (4. VII. 1920), dr. Lj.

* »U gorskoj tišini«, pjesme, Zagreb 1926: »Onaj runolist z Begunjščice«.

Perić (23. VII. 1922). V predvojnih časih tudi Italijani: Dr. Fr. Vio, bivši reški župan (22. VII. 1908) in dr. Raimondo Luzzatto (8. IX. 1908).

Slovenske vojaške dostojanstvenike reprezentira F. M. L. Lavrič pl. Zaplaz (12. VIII. 1912), planinstvo dr. Fr. Tominšek (6. VIII. 1911, 12. VII. 1914), botaniko prof. Alfonz Pavlin (30. VII. 1913), ki je po svojih obhodih po Begunjščici odkril ono vijolico, dr. Angela Piskernikova, lovce marki V. de Polignac, gospod iz Podvina, dalje Kugyjev »mladi prijatelj« Albert Bois de Chesne, turist, lovec in botanik ter pokrovitelj našega Andreja Komaca.** Skupno tedaj častita in pisana družba, ki se ji pridružuje lovec domačin z opazko: »Danes sem sarnjaka falilj«, zabava pa jo naš nimrod Vladimir Kapus s temile verzi:

»Če gamsov pa dekle
v nebesih na bo,
gotovo nč jagrov
ne bo gor pršvo.«

Spominske knjige današnjih dni se uniformirajo v hotelske tujske knjige. Dolgočasne so in suhoparne ter ne nudijo prostora za opazke in beležke. Z njimi korakajo vzporedno tudi turisti, ki naštevajo kvečjemu le še preplezane stene, prehojene ture in rekordne čase. Še nad vremenom se več ne hudujejo! Kako prijetna zadovoljnost veje iz opazke: »Dež lije, da je groza, mi se pa na suhem smejamo in golaš papcemo«. Kako resignirano toži Fr. Levec: »Kadar sem na Begunjščici, me dež pere.« Ali ni višek zadovoljstva v vzkliku: »Prmejduš aj fletno!« in hudomušnosti v beležki gospodične Alme; »Auf der Alma gibts ka Sünd.« Navzlic vsemu dežju je Jaka Špicar dobre volje:

»Na Jelovci se pa megla vlačí,
jo Martinček po trebuh krtači.
V naši koči vse je volje drage,
vsi kozarci polni žlahtne vlage.
Sinoči smo vsi drugi dobro spali,
lepo smo ali nič sanjali.
Eden le imel je vražje sanje,
danes še zdihuje in se spominja nanje.
Naš Joža vodi pevski zbor,
tako pojemo gor in dol,
debelo in visoko
in tenko in globoko,
.....
da človeku srce poskakuje,
ko te okorne mokre verze kuje.«

** »Aus dem Leben eines Bergsteigers«, str. 132.

Z vojno nastopijo težki časi. Vse je vzela: arhiv, zapisnike, blagajno in — odbornike. Ostali so dolgoviti, zapuščena kočja in po naključju tudi spominska knjiga. Z opazko »Mobilizacija, dne 2. VIII. 1914. kočja zaprl in ključ oddal v Zapužah,« je v vojni padli Vladimir Šešek zabeležil svetovni dogodek v knjigi. Dne 18. VIII. 1914. beleži isti: »Koča podobna svinjaku. Priča o jako majhni snažnosti zadnjih posetnikov.« Dr. Zemljič je dne 13. VI. 1918. našel kočjo odprto, dne 13. VI. 1918 Leo Patik zapuščeno in umazano. Bila je opetovano izropana, prišli so obiski marškompanij, večinom čeških, kakor pričajo vpisi v knjigi. Med domačim vojaštvom se je našel »poet«, ki vzklika Avstriji; drugi pa poje:

»Kot vojaška patrolja smo posetili kočjo
in čuli tu, kar se dela za Sočo;
vreme megleno in mrzle sape —
lakota taka, da jedel bi krape,
žeja velika s pitjem je majhna,
ker flaša nobena znotraj ni fajhtna.«

Potem pa je prišlo odrešenje. Z velikimi črkami je v začetku sezone 1919. označena Jugoslavija in na Vidov dan tega leta je zapel planinski pesnik:

»Naš kres gori in se žari
čez dol in plan na laško stran.
Jugoslovan slavi svoj dan,
ker maščevan je Vidov dan.
Ko še Lahon dobi svoj lon,
zažgemo kres prav do nebes,
posvetmo z njim mu pot v Rim,
da zgine kot našga kresa dim.«

To so pesniki, ki se jim oglasi žilica le v gorah. Saj pravi eden:

»Daleč pot je prek poljan,
zbogom ti, devojka moja,
moja zdaj samo je gora.
Kdo bi se brigal za deklitice,
če samo ga v gore miče.«

Ali njegov antipod:

»Izgotavljam penza,
dekliniram mensa,
konjugiram amo
z ljubeznivo damo.
Če je v zvezku dvojka,

mislim, ti devojka,
rekla bi tem rajše,
rekla bi tem slajše:
Sume osculum!«

Razpoloženje v koči spodaj:

»Bog živi tiste ldi,
ki so naši, kakor mi,
ki bi radi, pa jih ni,
tukaj bili, kjer smo mi.«

Zgoraj na skupnem ležišču:

»Grozno nas bole noge,
miši nočni mir kale.

(En verz imamo že!).

Zdaj pa en korak naprej,
kdo ve od novga verza kej?

(Brž povej!).

Strašno, grozno! Jaka čaka,
glasu ne da nobena spaka.«

Skoraj vsi ti »verzi« so iz »dobrih, starih časov.« Zadnje je zagrešil naš petindvajsetletni tajnik lani, ko je zapiral kočo:

»Zapiramo kočo,
požiramo močo,
iščemo jarce,
praznimo kozarce.
Na tele stara leta(!)
želimo si dekleta;
mogoče v dolini
se kaj boljšega obeta.«

Vsi ti »verzi«, večkrat pisani z okorno roko, pričajo, da vpliva gora na pesniško žilico, čeprav je v dolini jalova. Jaz ne vem, da bi žogobrci dajali duška svojim čustvom v verzih, in je zame gotovo, da turistika ni šport. Nekaj teh del sem ohranil pozabljenju kot kronist; prijatelji mi naj oprostijo, če nisem vsakega posebej prosil za dovoljenje. Gospod urednik pa naj jih pusti nedotaknjene, če noče pokvariti pristnih planinskih žgancev.

Anton Boštele: Moji plezalni poizkusi in preizkusi

(Dalje.)

Potem po visečih, z gruščem posutih plateh navzgor v rdečkasti masiv Skute. Na levi se vidi greben Streže in steza na vrh. A vmes so še navpične stene, pred menoj strmo nagromadeni skladi, previsi... Kod naj krenem: levo ali desno? Poskusim desno, a se vrnem po prvih korakih. (Naknadno sem bral v Kocbekovih Savinjskih Alpah str. 120., da je pravilno na desno). Poglejmo teren na levi! Dva plitva kaminčka vodita poševno navzgor. Spodnji me odbije; ostane še drugi. Res, šlo je. Toda to mesto je naravnost divje izpostavljeno. Prijemi pa so trdni.

Zdaj sem bil dober. Težavnih mest ni več; sledi samo lahko plezanje po vedno širšem grebenu Skute gori do vrha, kjer sta me Tone in Tonka že čakala. Tudi vode sta mi pripravila. Lep razgled, kakor že poprej z Rinke. Großglockner tam daleč, kdaj boš moj tudi ti? —

Slovo! Tone in Tonka odideta proti Mlinarskemu sedlu, jaz pa navzdol proti Streži. Noč me bo lovila. Pod Skuto se napijem snežnice in skokoma sem pri prtljagi. Dan ugaša; sam sem v veličastni divjini. Skalovje postaja škrlatno in doline modrikasto temne. Vrh Turske gore me ujame mrak. Večerna stran je podgorela, samo za Mrzlo goro je črn trak oblakov. Vse kaže na bližajočo se izpremembo vremena. Nagonsko iščem steze navzdol v Kotličce. Pa se vleče. Pot pelje skozi »Sod brez dna«, skalnat preduh, naboden z železnimi klini, da ga pač sigurno »znagaš« in se pretegneš skozenj. V Kotličih že skoraj ne vidim markacije, čeprav je moderna (rdeč obroč z belim jedrom), ki je pač najboljša. Dobro, da daje precej odseva večerna zarja, ki se tiho in mehko preliva nad Mrzlim Dolom. — V pečeh Brane blede in ugaša škrlatni ogenj večera; Okrešelj tone v polmraku. Vse je tiho, samo slap šumi iz temne globine.

Na Kamniškem Sedlu se je tema zgostila, da najdem kočo komaj tedaj, ko butim vanjo. Edini gost: neki nemški profesor iz Westfal-skega. Pošteno sem truden; zato se izneverim sklepu, da bom spal na skupnem ležišču in si privoščim pravo posteljo. S profesorjem sva se dodobra seznanila in se pogovarjala pozno v noč. Prišel je k nam na nekakšno študijsko potovanje. Mudil se je v Celju, se za kratek čas peljal brez vsake opreme v Rečico, odtam z avtom v Solčavo in ker mu je bilo všeč, je šel še peš v Logarsko dolino. Naenkrat se je znašel na Okrešlju in nižavski človek, ki do sedaj v svojem življenju planine še sploh ni videl, je postal tako navdušen, da se je pridružil turistom, ki so šli na Sedlo. V meščanski obleki in nepodkovanih čevljih je srečno prispel do koče in sedaj ni mogel prehvaliti gorskih lepot. Za spomin na Slovenske planine sem mu

dal nekaj lepih planik in kratko razlago o Slovencih, ki jih je dosedaj poznal komaj po imenu. Zanimal se je za vse; posebno še za našo kulturo, šolstvo in umetnost. Tako sva se naenkrat izgubila na svetovnega Parnasa stezah in šele polnočna ura naju je zazibala v kraljestvo sanj in pozabe.

18. VIII. 1925.

Premalo spanja. — Še je lepo, a močan jugozapadnik obeta dež. — Vso nepotrebno prtijago pustim v koči in odidem po stezi proti Planjavi. Pri prvih skalah zavijem po grušču navzgor, potem po skali in travnatih rušah na desno. Iskal sem vstopa v Brinškov kamin. Že sem obupal; kar najdem desko z napisom: »Plezalna tura skozi Brinškov kamin 3 — 5 h«. Zdaj sem dober. V nogavicah po nekakem žlebu desno navzdol do grušča pod vstopom. Spodaj je gladek, navpičen žleb, oz. kamin, z zagvozdano skalo, ki je Brankota in mene lani tako grdo odbil. Pa so ga že tudi preplezali.

Vstop! Vse je gladko, toda trdno. Nova tehnika mi je spočetka povzročala težave. Boječe obotavljanje in neokretnost v novih, doslej neznanih situacijah! Pa sem se kmalu privadil. Glavno je, da se človek ne boji in da dela s sigurno lahkoto in prožnostjo. Pravo planinstvo mora biti visoka pesem harmonije dušnih in telesnih sil. A prvo je volja. Na nekaterih mestih se komaj prerinem. Kdor je obdarjen s telesno obilnostjo, lahko tu premišljuje svetopisemsko priliko o kameli in šivankinem ušesu.

Plezanje skozi kamine mi je veliko bolj všeč kakor prosta stena. Tu imaš vsaj sigurne oporne točke — sploh je dimnikarstvo nekaj imenitnega. Sredi kamina najdem čepico z ogromnim rdečim »cofom«. Izgubil jo je pred dobrim mesecem prijatelj »Flosarski Joža«, ki je proučeval kamin v mokrem in curljajočem razpoloženju.

Vrh kamina sem. Kam sedaj? Veter tuli in se zaganja po preduhah, ječi in žvižga skozi skalne razpoke, zopet pojema — suši in jemlje hladno razsodnost. Na desno so prepadi, torej na levo! Prečkam strmo v žleb, ki se vleče med kaminom do grebena. Izstopim na levo in se zaženem v stene. Visoko! Stena postaja mestoma previsna, vse se kruši. S cepinom sprožim tik nad glavo precej debel kamen — umakniti se ni mogoče — bum! tresk! tresk! in že ropoče v žleb pod menoj. Zadel me je vrh glave. Bil sem gologlav in le obilnim lasem se imam zahvaliti, da sem odnesel samo skelečo buško. Tisti hip sem se držal krčevito z obema rokama in mislil samo to: »Spustiti, omahniti ne smem!« Potem zamolkel udarec, občutek tope bolečine in zavest, da še ne padam — zdržati je treba! Ko zaropoče kamen pod menoj v grušču, sem že čisto prebujen. Nehote se potipljem, če je kaj rane in krvi — nič. Samo srce utriplje in v glavi šumi. Vse je bilo delo trenutkov, opomin, da naj bom previden. Ko se malo pomirim, plezam dalje.

(Konec prih.)

Obzor in društvene vesti

Dr. Julij Kugy — sedemdesetletnik. — Dne 19. julija t. l. se je sedemdesetkrat obnovil rojstni dan »kralja Julijskih Alp«, roj. l. 1858. V letniku 1926 »Planinskega Vestnika« smo v naslombi na njegovo knjigo »Aus dem Leben eines Bergsteigers«, ki velja v svetovnem slovstvu za dosedaj najlepše planinsko slovstveno delo, skušali predočiti načelni in globoki pomen planinskega delovanja dr. Kugyja za človeštvo in planinstvo sploh in posebe za nas Slovence. Šele tedaj, ko se mu je življenje nagibalo proti večeru, je stopil iz svojega osebnega zatišja in je položil pred svetom svoj obračun; strmimo nad bogastvom njegovega zunanjega, a še bolj notranjega, do prave blagosti in modrosti se dvigajočega življenja. Spoznali smo ga tudi osebno pri sijajnih predavanjih v Ljubljani in Mariboru in videli ob njem uresničeno njegovo geslo, da planinec bodi resnicoljuben, plemenit in skromen. Vsrkavali smo v dušo njegove zlate nauke in smo si posebno zapomnili opozorilo in svarilo: »Samo ljubezni odpirajo planine svoje bogastvo in globine svoje duše. Imajo pa bistre oči in opazujejo ostro; če spoznajo, da planinca k njim ni privedla srčna potreba, ampak moda, šport, nečimurnost ali slučajna muhavost, tedaj postanejo osorne. Takemu tujcu nimajo nič povedati.« —

Najbolj pa nam v srce segajo dr. Kugyjeve besede, posvečene tipičnemu Slovencu, »klasičnemu« (tako ga imenuje) vodniku Andreju Komacu: »Dokler stojim pokonci v luči in dokler morem vračati zvestobo za zvestobo, živi Andrej nepozabljen v mojih mislih... Tudi mi pravimo dr. Kugyju: Zvestobo za zvestobo! Nepozabljen bo ostal v mislih in srcih slovenskih planincev plemeniti dr. Kugy do njegove — osemdesetletnice, ki mu jo zazdaj iskreno želimo, in za nadaljnja leta, ki mu jih bomo tedaj želeli. J.

Plezalna pot na Šmarnogorsko Grmado (676 m).

Čudno je slišati, a vendar je res, da se je napravila prava, s klini in z žicami zavarovana pot čez skale, kjer pada Grmada navpik proti Vikrčam. Nadzornik Wester je dal pobudo, izvršitev je prevzel g. Alojzij Knafelc, ki je najel za nadelavo g. Hanzo iz Kranjske Gore; g. primarij dr. Pogačnik je pripomagal z dodajo železja in vrvi in v nedeljo 11. junija t. l. je bila plezalna steza otvorena.

Pred otvoritvijo se je predsednik dr. Tominšek zahvalil gostilničarju Božiču v Vikrčah, ki je brez vsakih zaprek dovolil, da se izvede pot čez njegov svet.

Precejšnja skupina ljubljanskih turistov se je udeležila obhoda in se uverila, da je nova pot res prava turistovska steza, ki vodi najpreje skozi ozko, zelo strmo žrelo, potem preko sten, ki so deloma navpično odsekane, v več vijugah na vrh skal, od koder zavije v lažjem vzponu na greben Grmade.

Pot je bilo mogoče izvesti le s tem, da so se v skalo vdela štivilni klini za držaje in stopnje in da se je na vseh eksponiranih mestih potegnila žica.

Raz steno se nudi ves čas zanimiv pogled v globino in nadalje proti Ljubljani ter v smeri Save navzgor proti Gorenjski in na Triglavsko pogorje. Zavarovanje je brezhibno. Seveda pa vodi pot nad prepadi in ni za vrtoglave; namenjena je predvsem mladini, da se privadi turam in si okrepi pogum. Dober zgled je dala vsem naslednikom pri otvoritvi 6 letna Tatjanica, ki je zelo dobro plezala — pač pa ji je med plezanjem zastal vedno živahni jeziček. — Smrtna nesreča je zadela gada, ki je hotel nad skalami pot »zašrangati«. Opozoril nas je, da je zaradi kač na Šmarni Gori treba previdnosti.

Redni Osrednji občni zbor SPD

se je vršil dne 11. maja 1928 v Ljubljani v vrtnem salonu pri Levu.

Predsednik dr. Fran Tominšek je otvoril občni zbor, pozdravil je

zastopnike podružnic: gg. dr. Senjorja, viš. svetn. Glaserja in A. Pučnika kot zastopnike Mariborske, Podravske in Kranjske podružnice. Omenil je, da se je v preteklem letu predvsem izvršila organizacija našega društva v smislu novih pravil; imeli smo že prvo Skupščino celotnega društva, kjer se je pokazalo, da bodo podružnice z Osrednjim društvom sporazumno delovale. Tudi potem se je med Osrednjim Odborom in podružnicami, izvzemši slučaje, ki se bo o njih še danes govorilo, vendar dosegel sporazum in bili smo v dobrih stikih s podružnicami in z nadzornikom. Vse večje podružnice so delovale z vso vnemo; posebno one na naši severni meji so pokazale, da razumejo dolžnosti planinskega delovanja. Na drugi strani pa je odbor seveda vedno zastopal stališče, da Osrednje društvo ohrani neokrnjeno vse, kar je s trudom in z velikimi žrtvami pridobilo. Poročilo o podrobnem društvenem delovanju je prepustil društvenim funkcionarjem.

Poročilo tajništva je podal dr. Stanko Tominšek :

Osrednji Odbor je imel, kakor doslej, vsak teden redno odborovo sejo, kjer so se reševale tekoče zadeve; po potrebi so bile sklicane tudi izredne seje.

Radi slabega finančnega položaja je nameravalo društvo l. 1927. porabiti vsa sredstva za pokritje dolgov. Toda vsled izrednih dogodkov so se morale tudi preteklo leto **podvzeti nove naprave**.

Izkazalo se je, da so pri najstarejšem delu turistovske hiše v Kamniški Bistrici stene popolnoma strohnele; vsled tega je bilo treba kočo obnoviti; a ko so se dela začela, se je pokazalo, da bo treba pač celo kočo prenoviti in pri tem povečati. Odbor je preteklo leto prvo polovico že dal postaviti, dočim se bo druga polovica letos dogradila. Tako bo potem nastal v Kamniški Bistrici nov velik planinski Dom.

Tudi z Domom na Krvavcu je imelo društvo še veliko težav; stene so propuščale, ob vsakem deževju je prihajala mokrota skozi nje in pronicala je tudi voda. Po opetovanem pregledu smo na priporočilo strokovnjakov izvršili obitje zunanjih sten s salonitom. Ker je Dom namenjen tudi za zimske ture, so se postavile v sobah majhne peči; takisto so se uredili računi s staviteljem. Sedaj se bo Dom na Krvavcu popolnoma izsušil in je upati, da z njim ne bomo imeli nepravil.

Tudi pri drugih kočah so bila potrebna večja popravila. Tako je pri Vodnikovi koči na Velem Polju vihar odnesel drvarnico in stranišče in jih je bilo treba obnoviti; preuredila se je kuhinja, postavil nov štedilnik, uredili sta se obe spalnici; tudi v podstrešju se je napravila ena soba; vhod se je popolnoma obnovil in zunanje stene so se nanovo obile. Malnerjeva koča bo sedaj dobro služila prometu. Erjavčevo kočo na Vršiču smo v vseh notranjih prostorih nanovo preslikali in tudi zunaj s karbolinejem prepleskali. Nadalje so se pričela pri obeh kočah na Golici večja popravila, ki pa še niso dokončana.

Preteklo leto je imelo društvo dosti škode vsled raznih vlomov v planinske kočice: tako je bilo vlomljeno v Vodnikovo, Staničevo, Cojzovo in Kamniško kočo in v Kočo pri Triglavskih jezerih; krivcev ni bilo mogoče izslediti.

Veliko dela je imelo društvo s svojimi poti: nanovo se je napravila in zaznamovala pot po grebenu Grmade na Šmarni Gori; popravile so se poti od Aleksandrovega Doma na Mali Triglav, od Staničeve koče na Kredarico in na Triglav, od Kokrškega sedla čez Mala Vratca na Skuto, od Kamniškega sedla čez Kotličče; nanovo se je zaznamovala pot iz Tržiča čez Lom na Javorniško sedlo in odtod na Jezersko; v Bohinju se je korenito popravila pot čez Komarčo, popravila se je razdrta pot iz Mojstrane v Vrata, takisto Tominškova pot na Triglav.

Društvo je nameravalo izvršiti z Vršiča po naši strani dostop na Prisojnik in na drugi strani na Mojstrovko; vsled nasprotovanja Kranjskogorcev se to veljavno delo ni moglo izvršiti. —

Oskrba planinskih koč in hotelov se je vršila povsod v dobrem redu ter je bila preteklo leto sezija po posetu in dohodkih izredno ugodna. Zanimivo je, da so se zadnje leto posebno nemški in avstrijski turisti začeli v velikem številu oglašati v naših planinah in da je bilo opaziti v naših hotelih znaten dotok tujcev. Verjetno je, da so k temu pripomogla predavanja dr. Kugy-a in njegova knjiga »Aus dem Leben eines Bergsteigers«. Promet turistov pa se je dobro razvijal tudi radi tega, ker se je društvu posrečilo izposlovati pri železnici za člane trikratno polovično vožnjo za leto in ker so se v seziji uvedli izletniški vlaki z znižano vozmino.

Poleg Osrednjega Odbora je posloval Gospodarski odsek, ki je imel v brigi posebno ureditev oskrbe planinskih koč; ustanovil se je tudi smučarski odsek za one člane, ki niso včlanjeni v nobenem smučarskem društvu. Društvo je pristopilo tudi kot reden član k Jugoslovanskemu zimsko-športnemu savezu.

Posebna naloga se je odkazala Šmarnogorskemu odseku: vzbuditi akcijo za napravo brvi čez Savo pri Mednem in napraviti na Šmarni Gori več potov preko Grmade; po grebenu Grmade se je pot že napravila in tudi zavaranana pot skozi stene Grmade je tik pred izvršitvijo. Akcija za napravo brvi pa ni uspela, ker društvu take drage naprave ne more prevzeti na svoj riziko.*

Tudi odsek za rešilne postaje je živahno deloval; ustanovile so se rešilne postaje v Kamniku, Mojstrani in v Kranjski Gori, ki so opremljene s vsem potrebnim sanitetnim materijalom. V teh krajih so se iz naših vodnikov in drugih dobrih turistov sestavili rešilni oddelki, ki so v preteklem letu v več slučajih že stopili v akcijo.

Odbor je priredil tudi več predavanj s skioptičnimi slikami; o njih je že poročal Pl. Vestnik.

V tesnejših stikih je bilo društvo z ostalimi planinskimi društvi naše kraljevine; udeležilo se je po svojih delegatih kongresov Saveza planinskih društev v Beogradu in na Avali, po svojem delegatu g. Hrvatinu kongresa Asociacije Slovanskih Planinskih Društev na Poljskem in prišli smo v ožje zveze s slovanskimi planinskimi društvi.

Kakor znano, je obmejni promet z Nemško Avstrijo urejen in naši turisti lahko z našimi legitimacijami brez neprilik prestopajo mejo. Nasprotno pa je radi raznih neprilik, ki jih delajo italijanske obmejne straže, obmejni promet z Italijo sedaj popolnoma zaprt. Društvo je dobilo od našega komandanta pograničnih trup obvestilo, da je prestopanje meje na italijansko stran prepovedano in da prestop meje tudi tedaj ni dovoljen, ako ima turist pravičen potni list; prehod meje bi bil dopusten samo po carinskih poteh, ki jih pa v naših planinah ni.

Za poset planinskih koč v zimskem času so se izdala točna navodila, tako da je poset dovoljen le v spremstvu v to pooblaščenih zaupnikov in proti plačilu določenih pristojbin. Potrebno je, da bi zimski turisti sledili tem navodilom.

Preteklo leto so zahtevale naše planine tudi svoje žrtve. Tako se je smrtno ponesrečil 20. VII. na Prisojniku dr. Friderik Kröber, državni pravdnik iz Halberstadta, in 18. VIII. na Brani Avgust Prohinar, trgovski sodruknik iz Kamnika.

Število članov je znašalo pri Osrednjem društvu: 3479 rednih članov ter 65 ustanovnikov. Planinski Vestnik je imel 1758 naročnikov. —

Knjigovodja g. Rudolf Rozman je podal poročilo o imovinskem stanju. Podrobno v vseh točkah je navedel dohodke in

* Na opozoritev insp. Westra se je v tej točki tajniško poročilo izpopolnilo s tem, da je Osrednji Odbor akcijo za napravo brvi izločil iz svojega programa.

izdatke, ki jih je imelo društvo l. 1927., in ugotovil stanje imovine. O njegovem obširnem poročilu se je razvila dolgotrajna, deloma burna debata, ki jo je uvedel g. ravnatelj Rasto Pustoslavšek z grajo, da se bilanca ni razmnožila in zborovalcem razdelila, kakor je bil svojčas sklep občnega zbora; kot točko, o kateri zahteva pojasnilo, je imenoval le novo zgradbo v Kamniški Bistrici, češ, da se je ta zgradba vsled tega preveč podražila, ker so bila dela oddana v režiji. Zahtevi, da se naj občnemu zboru predloži razmnožena bilanca, se je pridružil g. nadzornik Weste r; tudi g. mgr. Ramor je izrazil mnenje, da bi bilo treba bilanco razmnožiti in razglasiti v Planinskem Vestniku, češ, da po izkazih nekatere kočne ne donajajo takega dobička, kakor bi ga morale.

Gospod Rudolf Rozman je pojasnil, da je sprejel v svoje poročilo s popolno točnostjo vse podrobne dohodke in izdatke, razložil dohodke v posameznih kočah in da tako točno poročilo niti ne bi moglo priti v bilanco, ako bi se razmnoževala, ker se v bilanco sprejmejo pri vseh denarnih in drugih večjih podjetjih le končni rezultati, ki tvorijo splošni pregled.

Predsednik dr. Tomišek je predvsem pojasnil, da so se nekaj let razdeljevala poročila blagajnika po iniciativi Osrednjega Odbora samega; za letos se je to opustilo, ker se je izkazalo, da je bila razdelitev tiskanih blagajniških poročil zelo majhne vrednosti; le posamezni člani so tozadevno pokazali svoje zanimanje. Zato pa je letos odbor naprosil one gospode, ki se za to zanimajo, da si pred občnim zborom pregledajo računске zaključke; tudi g. Pustoslavšek je bil za to naprošen, a se ni odzval. — Glede Kamniške Bistrice pojasni predsednik, da smo iz početka mislili, da bo treba le najstarejši del, to je damsko spalnico podreti in obnoviti; ko pa se je z delom pričelo, se je pokazalo, da je tudi ostala stavba že tako trpela, da z majhno adaptacijo ne bo nič pomagano. Ker se Kamniška Bistrica nikakor ne sme zanemariti in ker stara kočna itak ni zadostovala za veliki promet, se je napravil načrt za izdatnejšo preobnovo; delo smo izročili g. Ravnikarju, ki je pripravil začetna dela; a ker se je moglo pravo stanje kočne šele med delom ugotoviti in se prej ni moglo vedeti, kaj ostane porablljivo, kaj ne, ni mogel podjetnik dotičnih del, osobito postavitve sten, prevzeti drugače ko v režiji; ostala dela smo pa oddali po proračunu za gotove cene. Prvi del stavbe, ki je na ta način izvršen, je že gotov in napravilo se je, kar se je dalo sploh napraviti. Podjetnik je izjavil, da se podvrže lahko vsaki precenitvi svojega dela. Ko je bil prvi del dovršen, se je že dalo presoditi, kaj se da od stare kočne porabiti, in zato smo drugi del stavbe lahko razpisali, dobili proračune od več strani in se potrudili, da smo oddali delo za najprimernejšo, najnižjo ceno.

Proti temu poročilu ni bilo več ugovora, pač pa so predgovorniki vzdržali zahtevo za razmnožitev, ozir. objavo bilance. Nadz. Weste r je stavil posredovalni predlog v 2 smereh: da naj bodo letni računi pri Osrednjem Odboru vsakemu članu skozi 8 dni pred občnim zborom na vpogled; razen tega se naj bilanca občnemu zboru predloži v pomnoženi obliki.

Predsednik prvi predlog naravnost pozdravlja in izjavi, da se odbor strinja tudi z predložitvijo razmnožene bilance, ki bo seveda urejena po knjigovodskih načelih; isto velja za proračun. Predsednik da oba predloga na glasovanje; prvi predlog je bil sprejet soglasno, drugi z večino enega glasu. (Konec prih.)

Skupščina Slovenskega Planinskega Društva.

Sklicana je bila na dan 10. junija 1928 v Ljubljani (hotel Union). Udeležili so se je delegatje Osrednjega društva, deloma osebno, deloma so se dali zastopati, ter delegatje Savinjske, Saleške, Rogaške, Dravinjske, Slovenjebistriške, Podravske, Mariborske, Mislinjske, Prevaljske podružnice, podružnice »Peca«, Posavske, Trboveljske, Litijske, Novomeške, Kranjske, Tržiške, Jeseniške, Triglavске in Notranjske podružnice — večinoma osebno, nekaj tudi s pooblastili.

Po verifikaciji delegatov in pooblastil je predsednik dr. Fran Tomišek otvoril Skupščino, ugotovil sklepčnost in za zapisnikarja imenoval tajnika Ivana Tavčarja.

Prva točka dnevnega reda so bila poročila delegatov o delovanju in imovinskem stanju Osrednjega društva in podružnic ter njih presoja po § 38 a) pravil. Ker so se bili medtem vršili že vsi občni zbori in so se tam podala podrobna poročila o delovanju, ni bilo potrebno o predmetu obširneje poročati. Za Osrednje društvo se je predsednik pozval na poročilo, podano Osrednjemu občnemu zboru, in je naglašal, da Osrednji Odbor glede na delovanje podružnic za enkrat ne izraža nobenih pripomb in pozdravlja njih delovanje, kjer so glavne podružnice res uspešno delo razvile.

Na poročilo o svojih občnih zborih sta se sklicevala takisto gg. dr. Senjor in g. Jelenc za Mariborsko in Tržiško podružnico.

Za Jeseniško podružnico je podal poročilo g. Šetinc: Članov je 250; gmotno stanje povoljno; imovina se je preteklo leto povečala za 8000 Din. Podružnica je nameravala zgraditi svojo kočo v Medjem Dolu, toda načrt se ni posrečil. Vsekako bo skušala dobiti podružnica kako postojanko za zimski šport.

Nadalje poroča o zahtevi podružnice, da bi pridobila Kadilniko kočo na Golici, in prečita dopise, ki jih je podružnica tozadevno z Osrednjim Odborom izmenjavala.

Za podružnico v Prevaljah poroča g. Domnik:

Podružnica šteje 141 članov; gotovine ima 14.580 Din; prispevala je Din 2000.— za kočo na Peci in pristopila s 5 deleži ki zadrugi za zgradbo koče pri Ribniškem jezeru na Pohorju; pri Koči na Uršini gori bo skušala pridobiti in opraviti eno lastno sobo.

Za Savinjsko podružnico poroča načelnik s. sv. g. Tiller:

Podružnica ima 8 zavetišč; od teh 7 oskrbovanih. Čistega dohodka je imela l. 1927 Din 32.000.—. Ker pa je Savinja v gornjem toku razdrla cesto na več krajih, je promet zelo trpel in bilo je treba popraviti vsa pota, med njimi tudi pot na Okrešelj; najlepšo pot bo podružnica zgradila skozi Robanov Kot do Korošice, dela so se že pričela. Sedaj bo prvo delo podružnice nova koča na Korošici; stara koča se bo porabila in povečala v enonadstropno zidano stavbo, kjer bo prostora za 22 postelj ter skupno ležišče za 10 oseb. Gradbeni stroški so preračunjeni na 250.000 Din. Pri Celju se gradi pot skozi Hudičev Graben.

Podružnica »Peca« v Mežici ima po poročilu g. Remica 256 članov; izgotovila je pot na Peco in tam postavila novo kočo, ki se bo 28. in 29. junija otvorila; kjer so stroški za njo zelo veliki, je podružnica založila svoje znamke, katerih prodaja pa žal ni dala dosti uspeha. Podružnica mora prositi podpore in bo posebno prosila Osrednji Odbor, da ji članski prispevek popusti.

Za podružnico v Slovenski Bistrici poroča g. Vodušek:

Podružnica se je omejila na zbiranje članov; gotovine ima okoli Din 10.000.—; za Ribniško kočo je prispevala Din 2000.—. Obnoviti bo morala razne markacije in se bavi tudi z načrtom, da postavi na Boču razgledni stolp.

Za Notranjsko podružnico poroča načelnik g. Jager:

Ker se je podružnica šele ustanovila, je mogla dosedaj izvršiti samo po pravo potov skozi Pekel; članov šteje 80.

Za Kranjsko podružnico poroča načelnik g. Šavnik:

Podružnica ima nad 300 članov; preteklo leto se je njeno delovanje osredotočilo na povečanje Prešernove koče na Stolu; zgradba je že končana in koča bo sedaj dovolj prostorna; potrebna je še notranja oprema; gradbeni stroški so bili okoli 100.000 Din; podružnici se je posrečilo ta izdatek v glavnem pokriti in ima

sedaj dolga le še okoli Din 30.000.—; med članstvom se kaže vedno večje zanimanje za Storžič in okolico in bo tam treba izgraditi pota in zaznamovanje.

Za Dravinjsko podružnico poroča g. dr. Rudolf, da ima v načrtu pridobitev Winterjeve koče pod Rogljo; s tem se bo na Pohorju pridobila nova planinska postojanka; podružnica je okoli Sv. Areha popravila pota in jih zaznamovala.

Za Trboveljsko podružnico poroča načelnik g. Beg:

Dasi je podružnica šele ustanovljena, ima že 280 članov; v prvi vrsti ima v načrtu zaznamovanje potov na Mrzlico in tudi na Kum.

Za Triglavsko podružnico poroča g. Serajnik:

Podružnica šteje 128 članov; izvedla je pot na Mlinco pod Kepo in namerava na tamošnjem sedlu postaviti planinsko kočo.

Za Posavsko podružnico poroča načelnik g. Baša:

Dasi se razteza področje podružnice na 3 sreze, ima vendar samo 195 članov, ker v teh krajih ni zadostnega zanimanja za planinstvo; podružnica je napravila razne veselice in tako zbrala nad 60.000 Din kot fond za zgradbo koče na Lisci; ker pa bo stavba stala okoli 250.000 Din in se za stavbo izdane obveznice niso obnesle, se z gradnjo koče ne bo moglo še letos pričeti. Podružnici pa se je posrečilo s cerkveno upravo skleniti dogovor, da dobi tri na Kumu nahajajoče se zgradbe za dobo 10 let v najem; do 15. julija se bo že opremila 1 soba z 8 ležišči in, če bodo sredstva dopuščala, se bodo opremili še drugi prostori. Pripravlja se tudi zgradba planinske koče poleg cerkve pri Sv. Mohorju nad Laškim.

Poročila podružnic se brez ugovora sprejmejo v vednost.

Nato preide predsednik na drugo točko dnevnega reda: da se določijo idejne smernice za delovanje v tekočem letu.

Nadz. Wester predlaga k dnevnemu redu, da se prečita zapisnik lanske Skupščine. Ta predlog se z večino glasov odkloni.

Nato poudarja predsednik, da kakih novih smernic za društveno delovanje pač ne bo treba dajati; znane so naloge S. P. D., ki jih naj Osrednje društvo, kakor podružnice, z vso skrbjo izvršujejo: naj se gradi, kjer je mogoče kaj graditi; naj se nadelujejo pota, kjer so potrebna, in predvsem, naj se povsod popravljajo markacije, ki so se v teku let pokvarile in deloma pogubile; podružnice naj imajo na skrbi, da uredijo vsa pota in markacije. O tem naj podružnice Osrednjemu Odboru točno poročajo, ker je treba voditi natančen seznam vseh potov. Tudi priporoča, da naj podružnice o vseh svojih ukrepih poročajo Planinskemu Vestniku.

Kaki predlogi se k tej točki ne stavijo.

Ker se glede članarine ne predlaga nikakršna izprememba, ostane dosedanja članarina.

Predsednik nato poroča, da želi Osrednji Odbor, naj se določi prispevek, ki ga plačujejo podružnice Osrednjemu Odboru za upravo, na dosedanjih Din 5.— od vsakega člana.

G. Serajnik (Triglavska podružnica) predlaga, da naj se prispevek podružnic ukine; zato pa naj podružnice same plačujejo stroške delegatov in nadzornika. — G. Adalbert Pučnik pa stavi predlog, da prispevajo podružnice tako, kakor doslej, po Din 5.— od člana, in da se iz tega prispevka pokrivajo tudi faktični potni izdatki za člane širšega Osrednjega Odbora in nadzornika v njih funkcijah, da se o teh izdatkih vodi poseben konto ter se potem prispevek na vsaki Skupščini po potrebi zviša ali zniža.

Predsednik dá predlog g. A. Pučnika na razpravo. Ker se nihče ne oglasi, dá ta predlog kot širši na glasovanje. Predlog se z večino glasov sprejme in zato odpade glasovanje o predlogu g. Serajnika.

Nadaljna točka dnevnega reda je bila volitev nadzornika in poverjenikov za Širši Osrednji Odbor ter njih namestnikov. Predsednik je naznanil, da volijo tukaj samo delegatje podružnic. Volitev se je morala vršiti z glasovnicami.

Izvoljeni so bili dosedanji nadzornik in dosedanji poverjeniki ter njih namestniki.

G. Šetine (Jeseniška podružnica) zahteva pojasnilo, zakaj predsednik ni dal na dnevni red predloga Jeseniške podružnice glede prepustitve Kadilnikove kočice, o čemer je že uvodoma poročal, in zahteva, da Skupščina o tem razpravlja.

Predsednik pojasni položaj glede Kadilnikove kočice, kakor je bilo to pojasnjeno že na osrednjem občnem zboru (ta del poročila gl. v prih. števil.). Ker je Osrednje društvo na svojem občnem zboru sklenilo, da ono samo obdrži Kadilnikovo kočico in je ne izroči podružnici, nima po pravilih Skupščina nikakršne pravice, Osrednje društvo k temu siliti. Zato ta stvar ne spada pred Skupščino. — Skupščina pritrdi temu z večino glasov.

Predsednik je končno še dal pojasnila na posamezna vprašanja. Ker pa daljnjih predlogov ni bilo, je zaključil dolgotrajno zborovanje, ki je ob volitvah in raznih izjavah potekalo precej burno. T.

Otvoritev »Hirčeve kočice« HPD na Belih Stenah. — Ker spadajo »Bijeje Stijenec« med najzanimiveje in najlepše vrhove Velike Kapele, se je Hrvatsko Planinarsko Društvo odločilo, da tam postavi planinsko kočico, ki bo i domačinom i inozemcem olajšala poset teh velezanimivih, turistično pomembnih, romantičnih pokrajin. Z veliko požrtvovalnostjo se je HPD posrečilo, kočico zgraditi že koncem lanske jeseni, a slovesna otvoritev se je odgodila na lepši letni čas.

Vršila se je na slavnostno prisrčen način dne 27. maja t. l., na Binkoštno nedeljo. Slabo vreme in ne baš ugodne prometne zveze niso ovirale mnogobrojnih udeležnikov, da bi ne prispeli od blizu in daleč. Predsednik Hrvatskega Planinarskega Društva, središnjice v Zagrebu, gosp. Josip Pasarić, je v lepem nagovoru naglasil izredno skrb velikega župana Primorsko-Krajiške oblasti, g. Juraja Kučiča, za turizem in planinstvo ter je pozdravil njega zastopnika, znanega planinca g. Milana Hlava, nato zastopnika ministra šum in rud, g. Branka Manojlovića, šumarnika v Jasenku, ki si je za zgradbo kočice stekel nevenljivih zaslug. Posebe je pozdravil odposlanca bratskega Slovenskega Planinskega Društva — podružnice Litija — ter člane in odposlanca Hrv. Plan. Društva podružnic iz Splita, Sušaka, Samobora, Siska, Karlovca, Čakovca, Senja, središnjice iz Zagreba in Hrvatskega Turističkega Kluba »Sljeme«. Koncem svojega nagovora je g. predsednik proglasil kočico za otvoreno in jo je predal prometu.

Izpregovoril je zastopnik velikega župana, g. Milan Hlava, ki je izrekel zahvalo in priznanje vsem, ki so pripomogli k zgradbi kočice, potrebne baš tem prirodno tako krasnim, a siromašnim krajem. S poetičnimi besedami je slikal pomen te planinske postojanke, podčrtal je kulturni in nacionalni pomen delovanja Hrv. Plan. Društva, izjavil je, da bo veliko županstvo rado podpiralo te težnje in je končal z »živio« Nj. Vel. kralju.

Govorili so še: g. Branko Manojlović za ministra šum in rud, g. Ferdo Tomazin (burno pozdravljen!) za Litijsko podružnico SPD, ki je kočici podaril sliko Sv. Gore, nato zastopniki poedinih podružnic HPD in g. ing. Elemer Trepper za HTK »Sljeme«.

Po končanih govorih je predsednik g. Pasarić predlagal, da se nova kočica imenuje »Hirčeva kočica«, ker je pokojni M. Hire prvi opozoril ne samo planince, ampak ves znanstveni svet na prirodne krasote in redkosti tega bisera Velike Kapele. — Predlog se je soglasno sprejel. — S hrvaško himno se je slavnost končala. —

Nova planinska kočica ima 2 sobi z 12 ležišči; pod streho je še nekaj skupnih ležišč, tako da more v sili v koči prenočiti do 40 planincev. Sobi imata peči, tako da se ni treba bati mraza. Kočica je neoskrbovana, ključiči se dobe v Zagrebu v poslovnici Hrvatskega Plan. Društva, Ilica 37, in v Jasenku pri logarju Josipu Kosanoviću ter v Begovem Razdolju pri logarju Karloviću. — Najboljši pristop h koči je iz planinske vasi Jasenka, ki leži 25 km od postaje Ogulina. — (Po Primorsko - Krajinških Novinah). J.

»Ovomaltine« — hrana za planince in sportnike. — Pred hudimi telesnimi napori in med njimi potrebuje telo hrane, ki ne obremenjuje želodca, je lahko prebavljiva in izdatno redilna; tudi mora biti taka, da se dá hitro in lahko pripraviti, jemati s seboj in — pri planinstvu — zlasti, da ne povzroča žeje ali jo, če nastane, primerno pogasi. Naša obična jedila in pijače zadoščajo navadno le eni ali kateri izmed navedenih zahtev; zato si moramo z njimi preveč obteževati nahrbtnik in — prebavila.

Zelo dobro služi planincu, o čemer smo se prepričali, švicarsko (v Bernu) hranivo »Ovomaltine«, t. j. moka, sestavljena iz jajc, mleka, slada in kakao; te moka se vsuje v toplo (ne pa vrelo) mleko (ali čaj) 2 — 3 kavini žlički, moka se s tekočino hitro spoji in daje okusno, redilno pijačo, ki tudi izbornu učinkuje na prebavila. Tako pripravljena pijača se lahko nosi kajpada tudi s seboj; ako jo hočemo uživati hladno, naj se pusti, da se shladi, pripraviti pa se mora gorka.

»Ovomaltine« se ne samo v Švici, ampak v svetovnih sportnih krogih mnogo in z uspehom porablja. Za Jugoslavijo jo razpošilja v zelo prikladnih dozah dr. A. Wander, d. d., tvornica dietetskih preparatov v Zagrebu, Jurjevska 37. — Planincem, ki se za to hrano zanimajo, stavlja ta tvrdka na željo vzorec za poskušnjo brezplačno na razpolago.

Naše slike. Iz stene Mojstrovke. Dosedanje naše slike so nam predstavljale lepoto naših gora v splošnem, posnete iz točk, ki so vsakemu dostopne. Današnja slika nam kaže moment iz položaja plezalca. Slika nam ne kaže nobenega vrha, nobene idilčne doline, temveč samo majhen odlomek iz stene, kakor ga ima pred očmi plezalec. Dasi je skalovje trdo in mrtvo ter nima ožvljajočega zelenja, je vendar v svojem negibnem veličanstvu krasno. Ne samo geologa, tudi navadnega človeka, ki ima čut za lepoto narave, mora očarati pri vsakem koraku izpreminjajoča se struktura skalovja. Posebno pestra je v tem oziru Mojstrovka, kjer se pri vsakem koraku izpreminja stena. To vidi že planinec, ako gre iz Erjavčeve kočice na Vršiču proti Slemenu in Planici. Še bolj pa bo lepota Mojstrovkinih sten vidna, ko bo nadelana nova pot, ki jo ravno gradi Slov. Plan. Društvo od Erjavčeve kočice preko Rup na Mojstrovko.

Vsebina. Dr. H. Tuma: Triglavska skupina (str. 169). — Jos. Wester: Pred 100 leti na Triglav — Rosthorn (str. 175). — Dr. Jaka: Ob dvajsetletnici Vilfanove kočice na Begunjski (str. 178). — Anton Boštele: Moji plezalni poizkusi in preizkusi (str. 183). Obzorin društvene vesti: Dr. Julij Kugy — sedemdesetletnik. Plezalna pot na Šmarnogorsko Grmado. Redni Osrednji občni zbor SPD (str. 185). Skupščina Slovenskega Planinskega Društva (str. 188). Otvoritev »Hirčeve kočice« HPD na Belih Stenah (str. 191). »Ovomaltine«, hrana za planince in sportnike (str. 192). Naše slike (na prilogi): Iz stene Mojstrovke.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.- Din, za inozemstvo 60.- Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tomišek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Planike (*Leontopodium alpinum*)

Fot. Ivan Tavčar